

סיון בסקין נמנצ'ינה*

יהודית. עברית

1.

יהודית אהובה, אני כותבת לך ממזרח תל אביב.
בימי ילדותך בני ארצנו פתחו פה חוה.
הגננת הקודמת של נינה אומרת שעד ימינו
ילדים נדבקים פה מהפה והטלפים של אן,
פי אין בטבע דברים שאי אפשר להשיב
לפחות את הצל שלהם. את הירוס. את השכבה
המשיקה של אור. אין דבר שלגמרי איננו,
כל עוד מישהו זכר אותו. או לפחות חרו.

יהודית, אני כותבת לך בשפה שהיתה הסוד
הגדול – שלי ושלך. לפני כן, שלך ושל ידיך
מהגימנסיה. פעם פגשתי את בן כתתך באוטובוס סוביטי,
והתחלתי לשיר "רוץ מהר אל תל אביב, חבוב!"
פלא שלא חטפתם סיבוב סיביר שני. היית שוטפת כוסות
(אני נגבתי) וחושפת את העברית שעדיין
היתה רק שלהם ושלך – עד שהבאתי
את העברית הסודית שלך לתל אביב. לא הפוך.

* בילדותי ביליתי את כל החופשות בנמנצ'ינה, עיירה סמוכה לוולילנה שבה התגוררה משפחתה של אמי: סבתי יהודית, סבי יוזס, ודודי לאונרדס (ליוניה), רווק שהתגורר עם הוריו. יהודית הייתה בת למשפחת סוחרים יהודים מהעיר מרימפולה; יוזס היה בן למשפחת איכרים ליטאים. אחרי שליטא נכבשה על ידי בריה"מ, המשפחות של שניהם, יחד עם בני ליטא רבים אחרים, הוגלו לסיביר. שם הם נפגשו, הולידו ילדים ולא עשו עניין מהמוצא השונה שלהם. הגלות הקשה ארכה 18 שנה, ובשובם הם השתקעו בנמנצ'ינה. דודי לאונרדס, אדם מקסים ומרתק שטיפל בהם במסירות, לקה אחרי מותם בדיכאון קשה ביותר ובסופו של דבר שם קץ לחייו. מחזור השירים "נמנצ'ינה" נכתב לזכר האנשים האהובים האלה, שהעניקו לי את הילדות המאושרת ביותר שיכולתי לבקש.

אני בטח נשמעת כמי שכותבת מתוך איזה חור בזמן.
כמו בית דאר ישן, שבו היינו נכנסים לתאים
לשיחות לערים אחרות. הלו, הלו, את שם?
איה מזג האויר אצלכם? יש רוח? יש שמש?
העברית הסודית שלנו, מנהרה חלולה בשמן
השנים, משגרת רוח מצמרות ארנים ליטאים
אל הים הגדול, האהוב, המגשם
של אותה תל אביב, אהובה, מגשמת,

אך קלילה – כמו חיה גדולה, מחספסת, יפה,
בעצמה פרה מהחיה שהפכה זה מכבר
לשכונה עירונית. עדינה וחומת עינים,
כמונו. אני יושבת בביתי, אבל כותבת כמו ממסעות,
אליה, יהודית. אני כותבת בשפה
שדרך כל העולמות המקבילים הברחת והעברת.

בסוף כלם – בנותיה, חתניה, אחיניה –
למדו עברית. אבל רק לי היתה אותה עברית של סוד.

2.

אבל עוד לפני העברית היתה אהבה.
אבל עוד לפני שהרית את אמי, היתה אהבה.

כל מה שקבלת מנערי הגימנסיה העברית –
סרטים, רקודים, טיולי אופנים
וטנגו בידיש – "געדענק, געדענק!"
הערצה ללא תנאי, עזה, נעריית,
כל מה שקבלת מאביה, שהדק
את תצלומך ללבו בין אבני הרחים

של כל הגולאגים, כל מה שקבלת
מסבי, שכתב לך באמצע סיביר

* יידיש: "זכור, זכור!"

"Tavo labai gražos akys" – אַגְרֵת
הכל בשבילנו. היית אומרת "געוואלד"
או "Viešpate dieve" ** אל תוך האויר
המברך של ביתך, כמו חלב נגר

של אהבה. מעריציה, נערי הגימנסיה,
כלם נרצחו. לא יכלת להציל
לא גוף ולא חמר, רק אנרגיה שלא נעלמת, זרימה שקולחת,
ואספת את כלה למצבר אהבה, ונכנסתי
אחריך לחדר מכוונת מהביל,
ומאז אני שם, משמרת טמפרטורה ולחץ.

.3

לא הייתי אתך בזקנתך.
לא עצמתי את עיניך היפות.
השכחה מעולם לא אחזה בכלך, יהודית.
זכרונך שב אליך לבקור אחרון.
זכרת הכל. את כל השפות.
רק לא זכרת מה קרה לתלמידי הגימנסיה
העברית של מרימפולה, מחזור אלה תשע מאות ארבעים.

יוזם. הגן

.1

יש גזע של קנטאורים: לא אדם וסוס,
אדם וגן. אדם שהמטע
של תפוחי האדמה, עצי הפרי,
וחממות הנילון לעגבניות,
הם חלק מגופו, גם אחרי תלישת
הגוף מאדמתו – לצד כמעט שני,
קפוא, כפוי. הם מגדלים בכל מקום
חלקה של ירקות, כמו לטאה

* ליטאית: "עיניך יפות מאוד."

** ליטאית: "אלוהים אדירים!"

הַמְגִדֶּלֶת אֶת זִנְבָהּ. הָאֵהָבָה
שְׁחִיָּה בְּלִבָּם, זוֹלָגֶת אֶל הַפְּרִי,
מוֹחֶקֶת הַבְּדִלִי גִזְעִים וְדַת
וּבָזָה לְשָׁנִים אֲשֶׁר חוֹלְפוֹת.
הֵייתָ הָעֵדִין שֶׁבְקֻנְטָאוֹרִים.

2.

אֶהְבֶּתְךָ לֹא הֵיטָה עֲשׂוּיָה מִמְלִים רַבּוֹת.
"Tavo labai gražos akys", * כְּתַבְתָּ לִיהוּדִית.
וְאֵלּוּ אֲנִי דְרָשְׁתִּי סְפוּר בְּכָל אַרְוּחָה.
מָה עוֹשִׂים עִם יְלֵדָה שְׁכָל הַזְּמַן צְרִיכָה
סְפוּרִים? הַסְפוּרִים מְסַתְּרִים כְּמוֹ בִּיצֵי צְבוֹת
בַּחוּל, כְּמוֹ תַפּוּחֵי הָאֲדָמָה – בְּאֲדָמָה. הֵייתִי

בָּאָה אֶתְךָ לְחַפְרוֹ אוֹתָם, לְנִקּוֹת מֵהַבֶּץ,
אֲחַר כֶּךָ מֵהַקְּלָפָה. דְרָשְׁתִּי סְפוּר.
"הֵי הִיא חֲתוּל, הֵלֶךְ בְּרַחוּב." "וְזוּהוּ?"
"וְזוּהוּ. Ir viskas." * מָה עוֹשִׂים עִם עֵקֶשׁנוֹת-גְּלִילָא
שֶׁל יְלֵדָה הַמְבֻקֶּשֶׁת לְפָרֶץ
אֶת גְּבוּלוֹת הַשְּׁפָה, שְׁכָל יוֹם אֲצִלָּה – פּוּרִים

שֶׁל דְּמִיּוֹת מְמַצָּאוֹת? וְאֶהְבֶּתְךָ לֹא עֲשׂוּיָה מִמְלִים.
עֲשׂוּיָה מְאֲדָמָה וּמֵהַלֵּב הָעֵדִין שֶׁהֵבִיס
אֶת הַקּוּר שֶׁל סִיבִיר, אֶת כְּלָלֵי הַמְשַׁחֵק וְאֶת כָּלֵב הַזְּמַן.
אוֹי, הֵייתָ כָּל כֶּךָ מֵתַפְלָא מֵהַטְּפָה לְעַבְדָּ אֶת הַגֶּן:
זֶה כְּמוֹ לְהַטִּיף לְנִשְׁימָה. מֵהַטְּפָה לְאֵהָבָה. "הַסְתַּפְּלִי,
הַחֲתוּל בְּרַח מְכָלָם. זֶה סְפוּר דֵּי קֶצֶר. דֵּי. Ir viskas."

3.

שֵׁשׁ שָׁנוֹת לְמוֹד בְּבֵית סֶפֶר כְּפָרִי
הַסְפִּיקוּ לָךְ. אִי אֶפְשָׁר הִיָּה לְגַדֵּל אָדָם
טוֹב מִמֶּךָ. הַתַּאכְזֹבֶת מְאֻמָּנָה בְּאֵל,

* ליטאית: "עינייך יפות מאוד."

** ליטאית: "וזהו."

כְּשֶׁרָאִיתָ כְּמֹר מִכָּה תִלְמִיד.
הַסֵּקֶת מִסְקָנוֹת נְעָרִית, אֲבָל נְכוֹנָה.

שְׂמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה שָׁנוֹת סִיבִיר, הֶרְחַק מֵעֲצֵי הַפָּרִי
בְּגִינָה שֶׁל לִיטָא. חָטוֹב עֲצִים. הוֹדֵם
שֶׁל עֲצֵי הָאֲרֻזִית. וְהַלֵּב הַעֲדִין בְּתַבֵּל,
שֶׁכֵּל פְּתוּיֵי הָרֵעַ, כְּמוֹ אֲבָק בְּאֶרֶץ דְּרוֹמִית,
לֹא יָכְלוּ לְהִקְשִׁיחַ אֶת רַכּוֹתוֹ הַזֹּקֵנָה.

כָּל עֲצֵי הַצֶּפֶן, הַמְעֲרָב, הַצּוֹמְחִים, הַצִּפִּים בְּנֶהֱר –
אֶת לִבְךָ הַפּוֹקֵעַ הַקִּיפּוֹ, זֶהוּבֵי הַבֶּשֶׂר.

לאונרדס. ספר הדגים

1.

עַל דֵּלֶת חֲדָרְךָ הִיָּה תִצְלוּם
שֶׁל גִּבֹר מְעוֹלָם אַחֵר: דָּוִד הַפְּלוֹרִנְטִינִי,
כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְאֵן לְשֵׁאֵף. עֲשִׂיתָ
כָּל בִּקְרָה הַתְּעַמְלוֹת עִם מִשְׁקוּלוֹת, וְכֻלּוֹם
מִהַרְגְּלֵי גְבָרִים רָעִים. "טוֹק טוֹק." "תִּמְתִּינִי
שְׁנִיָּה. טוֹב, בּוֹאֵי, סְנִיֹּרִיטָה."

"מָה זֶה?" "אֲנִי רוֹשֵׁם אֶת מִזְגֵי הָאֲוִיר.
כָּל יוֹם. מֵאֲלֶף תִּשְׁעֵי מֵאוֹת שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם.
טְמַפְּרָטוּרָה וְלַחְוֹת, וְלַחֲוִץ אֶטְמוֹסְפֵרִי,
וּמִשְׁקָעִים. גָּשׁוּם, מְשֻׁלָּג, בְּהִיר
אוּ מְעֻנָּן." "מִצָּאֵת אֶת אֶפְקֵט הַחֲמֻמָּה?" "בִּינְתִים
עוֹד לֹא בְרוּר לִי. מָה תִרְצִי לְהִיֹּת?" "סוֹפְרָת."

וְאֵגֵב, אֵיפֹה סֵפֶר הַדְּגִים שֶׁלְּךָ? "הִנֵּה, תִקְחִי."
"תוֹדָה. מִי זֶה?" "דָּוִד." "וְלָמָּה הוּא עִירָם?" "זֶה פֶּסֶל."
"אֵתָה יוֹדֵעַ שֶׁהָאֵף צוֹמֵחַ כָּל הַזְּמַן? עַד מוֹת."
"מָה אֵת אוֹמְרָת? לֹא יִכּוֹל לְהִיֹּת. אֲנִי מִכְחִישׁ."
"כְּתוֹב בְּסֵפֶר. יֵשׁ לִי שְׁעוּעִית מְנַבֶּטֶת בְּמִרְפֶּסֶת.
וְגַם הַמִּצָּאֵתִי מְכוֹנֶת בְּשׁוּל. הִיא אוֹטוֹמָטִית."

היא מְכִינָה לְבַד מְרַק וְגַם קְצִיצוֹת.
 "תְּבִיאִי מִיד, זֶה יַעֲזֹר מְאוֹד לְסַבְתָּא."
 "הַמְצֵאתִי בְכָאֱלוּ. וְאֲנִי אֶהְיֶה גַם פּוֹלִיגְלוֹטִית."
 "אֵת, אֵת לֹא רְצִינִית. רוֹצֶה אַגּוּז? אֶפְשָׁר לְחַצוֹת.
 אַגּוּז בְּרִיא לְמַח." "וְאֵתָה יוֹדַע סְלֻטָּה?"
 "לֹא, סְלֻטָּה לֹא. וְאֵת יוֹדַעַת לוֹטוּס?..."

2.

וְאֵת הַלוֹטוּס שֶׁלָּךְ אֲנִי יוֹדַעַת עַד עַכְשָׁו,
 כִּי זֶה זַכְרוֹן מְמָךְ, וְלֹא מִימֵי תְּרַגּוּל הַיּוֹגָה,
 שֶׁלֹּא הָיִיתִי טוֹבָה בָּהּ. הַיֵּשׁ עוֹלָם יוֹתֵר מְכַשֶּׁף
 מִהָעוֹלָם הַרְצִיּוֹנְלִי שֶׁלָּךְ, כְּלוּ סוּפֶר־אַגּוּז

מְדַעִי לְמַשְׁעִי, דוֹאָג לְבְּרִיאוֹת הַגּוּף
 בְּיָמִים שֶׁבָּהֶם זֶה לֹא עֲנִין אֶף גָּבֵר?
 וּמָה שֶׁנִּרְאָה בְּעֵינַי זָרִים כְּסוּגוֹף,
 הִיָּה סוּג שֶׁל שְׂמֻחַת־חַיִּים, סוּג שֶׁל גְּלָאֵמוֹר

אֲנִטִּי־זוֹהֵר: לְנִסֵּעַ בְּאוֹטוֹבוּס לְעִבּוּדָה, לְעֵבֶד בְּגֵן הַיֶּרֶק,
 לְעֹזֵר לְהוֹרִים הַמְזַדְקָנִים. סִפְרָת, מְדַע פּוֹפּוּלָרִי, כֶּשֶׁר.
 לְדוֹג דָּגִים. לְלֶקֶט פְּטְרִיּוֹת. לְהַכִּין מְרַק
 דָּגִים. מְרַק פְּטְרִיּוֹת. לְעֵנּוֹת לְשֵׁאלוֹת חֶסְרוֹת פֶּשֶׁר

שֶׁל הָאֲחִינִית הַקְּטָנָה, כְּאֱלוּ הִיא מְנַחַת תְּכֵנִית מְדַע.
 מְסִירוֹת אֵין קוֹץ, שְׂמֻסְתִּירָה בְּדִידוֹת עוֹד יוֹתֵר אֵינְקֻצִית.
 וְכִשְׁכְּלָנוּ הַלְכְּנוּ, וְלִקְחָתָ אֵת חַיִּיהָ בְּיַד כְּבֵדָה,
 כְּאֱלוּ הַשְּׂאֲרָתָ לִי אֲלִבּוּם שֶׁל סְקִיצוֹת:

3.

"צִירִי אֵת זֶה עַד הַסּוּף. עֲשֵׂי זֹאת כְּמוֹ שֶׁצִּירִיךְ.
 נָסִי לְצַלַּח אֵת הַבְּדִידוֹת. שְׁמָרִי עַל הַבְּרִיאוֹת.
 אֵל תִּאֲמִינִי בְּאֵל. חֲזָקִי, אֲמָצִי, זְכָרִי,
 זְכָרִי אוֹתִי. זְכָרִי אוֹתְנוּ. רוֹת, סוּף. רוֹת."